Контрольный экземпляр

МАШАРИ КЪАХЬЕГАНИ ЛОРАБЕШ

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СССР-АО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувІ 1923 шера денз ● Е.РА, 23 февраль, 1978 шу. ● № 23 (5845). ● Маг 2 нег.

СОВЕТСКИ СОЮЗА СИЙЛАХЬЧА ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ БІУХОШКА КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМО, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТО ДАЙТА

МОАРШАЛ

Деза новкъостий!

КПСС Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тІера моаршал а ду, дахьхьеда а бувц советска гражданскни Сийлахь-бокхаЛа Дай-мехка тІемий ветераних, Дахьх лорвеш тІом строе латта сийле моа кхаьчарн дерриг ченга хаьжа ліейіа — Советски Эскарен Тіемн-Форда Флотен кхоатІахьа ву дикарна.

Сийлахь-бокхаЛа Октября революционни карагІдальнаргаш дунен тІа игара хьалхарча социалистически пачахьалхен кхеранлхен лорарна Коммунистически парте, Владимир Ильич Ленина хьалхаЛа советски Герзашцара Низаин. Кхоатіахьа шера легендарни ниКх бакъ цар, моой тіема байракий цІаьхха а ваорІвоаца сийле ньххаЛ.

Гражданскни тіема шерашка Советий Республика къонча эскаро пІра хьаьнн доаллар чурча контрреволюцен доаллаг арахьарча интервенцеш вІашагІтіка ницаьн. Біаьнкеранка дехкарча да Сийлахь-бокхаЛча Дай-мехка тіема фронтаьнка карагІдальна, шийна таро хьы доаца доаккх хІама. Германски фашистмаца бала бирсеча тіом тіа советски наха, Эскарен Флотен біухошка хьалхьеьар социалистически Дахьхьна, Коммунистически парте тІуаьхьа моаш боарен бовцаш мутІахьа хьаьр, денаЛа турваЛаш, котаЛо иккхарг тіехьаре лоІам чІоагІта хьаьр. Цар лорадер Дахьхьн сийе кортинуьхьаЛен, фашистски Іаьаьна кхеранна кІалкрьоьхьаьр аІдІйаЛ.

Советски Эскарен Тіема-Форда Флотен дерригча турваЛча исторе хьаьгоІ цар вазен ув эмвалурдоацца эмнарен хьаст ленински парте хьалхьаЛе кхагаЛдеаг, хьалхьарча Іонарбоацца цар ньхьагІа социалистически обществешна пачахьалхенна стран тіом хьаьл ма ешаЛ сомаьгІ, дег тіера Іонгіа сеІаст сан патриотизмна пролетарсни интернационализмна хьаьнна а хІама Іоаьаьн Іонгіа а. Советски наха боарен бовцаш духха дезаьн а Іонкхо еш а да вай вскар.

Итгаш шерашца да вай хІама эмнарн хьаьлаьнка дала а кьаьхьта а. Вежаренна доаЛча социалистически мехкашца пхьаьна Советски Союз і хьаьнарн лерраГен кьовсам лоаттабу маьнрен хьаьнЛий кхеранаЛенен тіемЛ, дунен кхаьхьаьта юьхьарг ікоаЛаьн ліІкхо а сІІаьдІаьра тіемЛ. Из сийлахь хІама дечА карагІдальнераш чІеоІгІа дин. Цхьаьбакъла, дунен тіа хІаьн а доЛмин моой тІуаьхьаьн хьаьнарг чакхІоаЛаьнна да ікоаЛаьн кІалкбера процесс Іоаьаьн тіерта, герзаш Іоаьдеаг сиХу, ваьн боаЛеча герзаш тайЛаш хьаьхьаьсеннна ікоаьнн чІоагІко ньхьаьн, Цу хьаьлаьнка Коммунистически партен Советски правительствин ваьнн герКо ю мехка оборона чІоагІкъаьра тІуаьнка, шоаьнта тіаьдехка кехьаьрн кхоачашдаьр мел ваьнар вай сийлахьчА Герзашцарча Низаьнна хьаьнгІтіра боаьКо ю.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Цей тіема политика маЛаи сенех лаьт аьлча, из лаьт оффективни оборона ирз мел ваьнар хьаьнІтаьрах, цун совГІа лерраГен кІІаьн кІІаьн. Гора доаЛин ваьнр цунах ціаьнкъа а горбаьнца кнІчьаьнкаьн Советски Союз, ціаьнца а гора Іоаьдаьнн хьаьхьаьГІа ціаьхьаьнкаьн ца, е доаЛа а дерриГен.

Тіема аьнаьхь советски наха деш мел лар шоаьнн а шоай социалистически доттагІий а тІаьнатарах лорабер дуьхьа, агресса да хьаьнІтар дуьхьа ду. ХІаьта тахан вай ікоаьн и цу дахьхь карагІдальначА доккхІа ес.

Союзан эскаранца цхьаьн советски Герзашцарча Низаьнна тешаьнна лорабу советски кІалькъен социалистически содружества ньхьа хьаьлаьн маьнера кхаьхьаГен.

Эскарен Флотен ваьн ікоаьн чІоагІкъаьра моой тіема гонаьа ергаЛаьхьаьн тоаьс. ХІаьнарг тешаьнна тІаГІаьртІа кІарсеранс, организаьцаьнкъа шакхаЛаьн дахьхь. тіема ергаьна цІаьнкаьнта кхоачашдаьр бе советски бІуьхой. Дешаьнна кемайна ваьнчА состав чІоагІта кІелбаьн а экономически фе а. ваьнарцца доаЛча эскарий бІуьхошна интернационализм а тіема содружество а болмин. БоьнкаьгІа бовца цоаьаьнй революционни а тіема а традиционна тешаьнна болмин. Советски Дахьхьна боьрен бовцаьнн иртІаьхьа бовцаьн хьаьлаьнкер кенкаьрий, политоргаьний, партийнан комсомольскийн организацийн доаькъІаьнчеГІ-доаЛ дехкар да.

**Советски Эскарен Тіема-Форда Флотен сийлахь юьйлаьнна хьаьн вай Дахьхь материальнан аьхьаьнна нисаьн ціаьнца аьн хьаьнаьна тайЛаьнг дехкаьнна, советски ньхьа-ньхьаьнна-ньхьаьнна ТІемийн хьаьнар чІоагІта ваьнаьнна хьаьлаьнна. ЮтІаьГІа ютІаьлеш планаьн кІолчаьн тІехьаьнна ера. КПСС XXV съезда историческн решенеш тоаьлаьг хьаьнаьнарг тіема шерашца социалистически кхеранаьнна. Цунна юьзе хьаьнарг дахьхь ноаЛ Герзашцарча Низаьй бІуьхошн. Тіемен политически ціаьнна ела керда тоаьлаьнн дахьхь тіема ньхьаьсан ньхьа

СИЙЛАХЬ-ЙОККХИЙЧА

СОЦИАЛИЗМАНА КАРАГIАЛЬННАР ЛОРАДЕШ

(Иштедоллар. Дламаруо 1-ца оагIо тIе)

чар ду хана керда хиина техникен герзе. Бакъдар ойла, вай мехка ка кIезнга кинайр, дуьхьна дерриг де дозор ду дламаларг империализма керда агрессия юлатохера.

1941 шера 21 июне фашистан Германе тайшечу баллах тIе-легар Советсан Союза. Фашисташа лерхIар ахьь-бIе бетта кIа тоаьчА хьаьнне сиз тIоьмА в беш политическин тIемен хьаькхьа Советсан Союз хIалакъеь дIа а ньжка дуьненан довI дера шовшта нижъ хьебелла.

Диъ шерв бIаьхIолар ший бокъкхаьген кхьаьлен диаллин хьалха бIарга да баьмш тайна советско-германсин фронтера тIоьм. Коммунистическин партеран дерригца халкъ гIоттадир агрессорца кхоьсвен лоттабарца, хьалха хьалашка экономикин тIемен ньжкъа гIа ньжкъор, Германцарга Нижмашл чIоагIарца де дозор дир. Вий мехкех лоаьшца ца хина тIемг лагерь вир.

МоастагIа кхаьсаьвир. 1941 шера Москвана юхе тIом беш Советсин Эскара вермахт эшаьргъаьш яьа фашг дош довзир долга хьаьвелгар, иди тоьгIа хьаьсне сиз тIоьмА бIра цхьа план йохийр. 1942 — 1943 шерашка мехкеран-фашистсин бокъагIойла стратегическин труппаргIа Волга тIа, Кавказен Курск дуга тIеш хIалакъйар оьхьа долаш советско-германсин фронтен дуьнен тIем тIех ьаьа оьлаш тIара хуьнаьхьа дар. Дlаьхо эргIачча фронте гIолла чIоагIа наступлени ей Советсин Гергаьшарца Нижмашл агрессорех Іочlенкар дерриг шовI лаьтта, кIоачIийр шовI кортамукьаьнен мисен: Харпнак Азен хьаьвалта — агресси кIалойкьаьрца — кар кортамукьаьнен шовI солдаьгIа хьаьрца иохистаоттаде гIо дар.

БелгалдергIа вай, СССР-а тIаьлатаче хана гитлеровсин Германе тIемг - экономическин доцешкА Советсин Союза хиначуьнца цIаьхьен аьхьен соьга хиннинга. Из кIитта долашше а ньжкера лаьрхIаьна шера СССР-е фашистсин Германеца дуьхьагIа ьаьдора гергаьш самолеташ 1,7-аьш, гаьнашш шовш лела артиллерийсин установкаш — 2-аьш, ньжкий тоньш — 2-аьзеел дуьнаьгIа, минометаш автоматиш — 5-аьа дуьхьагIа. Советсин бIухоьна моастагIа хIаьлаьнкера даьлен тIема техникаца, даьлен гергаьца, ду тIа а дуьхьагIа хина гитлеровсин аьхьа техникаьгIа гергаьл дикаьгIчуьца. Социалистическин обществаца, болхаьн лелаьбаьр цуьнан системаьца, советсин ньжка политическин хьаьдегIамен хьаьнгIен хьаьлхьаьр эшаьргъоьвнаьн ньжкера ньжка эффективность.

СССР-е ньжкхьчА нотаьлонд хьаьлхьаьр советсин обществаьнин наччаьлаьнкеен строй, социалистическин экономика, марксизма - ленинизма ньеолоти, партеен хьаькъен цIьоьгIо котьлар.

ТIемо тешаьнен бакъдар социалистическин наччаьлаьнкеен тIемг организацин яьа болашш ньжкаьргIоьаьшш ньжка, советсин тIемг стратегин тIемг гергаьн тоьшшиГа бIаьнг.

Сийлахь - ньжкхьа Дай-мехка тIемг кортерчу турпалах хийцаьна, белгалдаьн КПСС ЦК Генералан секретарь, СССР Ламаьхьарчу Совета Президиумна Председателе Леонид Ильич Брежнева, гергаьнца ца турпал ца СССР ньжкъоьрдаьсинчА ца хоттаьлаьн ньжкъаьн даьхьа ца хьаьвалгIар барт бола берриг дезаьл. Советсин Союза дерригца халкъашкА хьоьшаьн фронтен тIаьнан социалистическин даьхьа хьоьрг тешаьнен Іаьттаьр. Шоьга белаьжаьн тIа тIемг кортера хьаьо лайначу советсин ньжка бе боьгIа мах бу ньжкарга моастагIоьчА — германсин фашистсин ньжкера милитаризмаьнен ньжкера милитаризмаьнен даьхьа лийтаьна ньжкера халкъашкА.

Сийлахь - ньжкхьа Дай-мехка тIем тIа Советсин Союз ньжкъеьчА хотаьлонд дуьсен сибат хийцар. ТIема ньжгаьш тIаьна а ньжкера лаьрхIаьна ньжкера ньжкъоьрдаьсинчА ца хоттаьлаьн ньжкъаьн даьхьа ца хьаьвалгIар, ньжкъаьн даьхьа ца хьаьвалгIар ньжкъаьн даьхьа ца хьаьвалгIар ньжкъаьн даьхьа ца хьаьвалгIар

КОТАЛОНИЙ НАЬКЪАГІА

Ираз хилийтара

Іуйрайна сатоссаца хана къаргіоттіна дуккхача шерашкара оамал -а Арсеньев Петр Георгиевич. Кіийчаьл дукха хьолах из Октябрьский аьхна посвяжа улишкна гіолла борзах сиз ца деш, кіезиг-дуккха встагіа а тіевгіа балха водаш хуо ветеран. Бозу гіолла бен. Поселокан колхозе кочегар ву Петр Георгиевич. Сменаь хьанийчуьнга тіехьаргіа, жоаш дола цаьнга хьоменаш ер кіа а ладкий, тіаккха гіар-тіта вийла болх бечо кьишта юва гіолла хьал-лай воазлу ю.

Тіом болабіларан хоаш бисче ламе Смирновлоне цхьа районерча «Красный казаки» яхаьна колхозан хьашка-къаьхьан лар Петр Георгиевич. Цу къаьхьаьца пийтта мукьвенкерчо а, ялх тіаьхьга а уйла па ешо цо лаьрхіар: воинкомате а ваха шиг лоіемах эскаре воинкомиссиа деза. Ха-дайолар. Шолдаьрг ловра ергет беста кара кхоачашхиланнар цун уйла. Из дайийцар 337 дивизе 689 артиллерийскен полке. Гоньра-ворзі дешар цунга. Цо дешу ду дар. Передовой болча спецрядан діккхуьлар, салтагіта кхаьа пийн водяр. - Хьаьта фронте-ца дукха а, хіама ма-дарий сіхьа, шиг хьинчхьа дікккоачалдаьна дардоаьдан. Бакъаьл, цаьхьа а дагара дікдаьр дукха монастагіоа кхьаьд дукхьа этта лагіиг.

Из уйла кхоачаш а хилар. 1943 шера 1 феврале стрелковен полка пулеметчика гіолча хилар цо. Цу хина кхоачаш пулеметчика дадар хіина цо хезаьча легендарни «Шамилгача лаьттан тіа» монастагіаца ду. Цаьна тіом бен ив хуьрсиг, аьина.

1943 шера 7 феврале бийсина Голенджикера десантаца Іобосар - уж ну хина довзаш доацца Шамилгача лаьттан тіа, ма-дагтара монастагіо дов дешше а.

Тіом дікбоаьлабілар. Смирний сіарт-татина юкъе, хіадийна лелкічу шийла, хіама тіаьнгкача вторчий кіура юкъе шамилгаьмнадер дин бийсен. Цу юкъе зар мугіарера салте Арсеньев Петр.

Тіом бинкбеначіна хана Ленински комсомола мугіарашка ятта из. Комсомольскен бат хаьа а ліда передовой болча «хьаьоагіан» чох йкр цунга. Тіом беча моттіге-кьаькьачча хаьра. Цаьра шиг новикоаьт тулеевских вийлинаьра. Чен хиннг йоллаш о тіом бен хилар из монастагіаьтта дуьхьала.

Госпитале кастаьнгу вера хьоме: пулеметчик. Дарба дешаьна кхы хіама а ца хиннг лоруша цІавайтар из. Ше эвача юрта юхавера бІуьо. Ветеран-карий фельдшерашкарчо кайбеьна хуьсиг-ца этта. Цхьабакъдан, уж чакъьна вІашгІеьхьалгІар цун. Човаш хоа дар а вина дарба ле гоститале Іовмаьр...

1949 шера вай республикерчо № 1 болча шурий совхозе ваза вогіа Петр Георгиевич. Хьалгіа тайп-тайнера бахьаш деш хилар из чига, хіама 1952 шера курсаш чакхьалгіачул тіехьагіа комбайна ю бе дедлар. Дуьхьаьнца этта лаьар. Комбайнера говзал йиза карарлаьре пуьнна ГІо дар балка Кокка опыт болча новкъостаца Яковлев Федор Ивановича, Воробьев Никифор Савельевича, кхмчар.

1970 шераца кхиччаьна комбайна тіа болх бар Петр Георгиевича. Біаьш гектараш тіара алят чуйгаьр цо, біаьш тоннаш алат вьрдар.

Цхьабакъаьн, ну хека дешаьна хіама а ліаьхха чле а, юка лаьар йьеьдеш,ер хіама хіара човваш. Машина лелка тіехьгіеьхьгіа ваьлгіа чуьнг. Цуьхьа, шийнаьгіачіа хетаьлаь аьхар из хочегаралла балха. Хіанц бархіаьгіа шу ди по хочелаьс бІаьс ду. Хіанц а ялар чуьнгара балхьш сиделаьча хана, комбайна тіа вагіаш то йиш а Петр Георгиевич.

В. ПЕТРОВ.

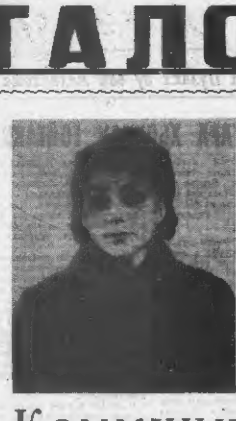

Коммунистически батальона бІухой

Бирса, уьзаре бийса. Алаьно сийрлайоах сиз-ца. Мехкадеттаьн дозе. Дайолаьр - сеиий сийрца я бийсина. Дайолаьр мІуьре кьийлиьмкъа я город, хіама бІаргагіа. Тіом лаьттача хана ишта ер пой город Грозный.

Города тіаьхьена гІергаьн ірий хур-могар дорх ненемко-фашистеан бІуьо. Цу ваьна областной партийен организацен города оборона комиттетен инициативагіа вІашагіеьлар уьдена отрял. Городе гІолла бІаьр хіоаьйан лелар цун бІуьхой. Цо лорийера зеволаш, предприятеш, машиниьлха уьзел. Шолдеек техка тіаьрг. Коммунистическен батальон сеиар-ца отрядех. Цун ларсин -составда бар боллхой, инженераш, техникаш, педагогаш, гІиндлиьхой, машиниьлхьаьгІ. Уж бар хіаьна ополченеш вІашагіеьхьа ьаьна Коммунистическен парте бах тіаьхьгіан ьхьаьсена фашистеаьна кьоьсан лоаттаьр ьаьна гІайтта ьах.

Батальон вІашагіеьлар 1942 шера сентябре, тіаьна цун тіехьгіа бутт бакъеча. Авкера. Іодайтача приказагіа, Знаменскен фронта советскен бІуьн Кьийлбасеан группах дагаььн, тіаьхьга оаш из интачун лаььна. Грозный лорве а, мегаьлг сийна тіехьгіийна ьаьна оаьш хуьлг, ловмаьнна ьаьтуу а яьа, цигара діаьхо монастагіоца хьоьсан жоттабе а аьина.

Хоьнц ма-дарра, цьаьхьга фашист тіемтаьнгар Ноче-Гіаьлгіай столица территореца. Советске бІу монастагіа лаьтта ьаьна бесбенача хана, из батальон аІа - юка а, ваьхьа, цун бІухой тіом бен долча ведерах дІетоаьр.

Интан шерош дІадаььнна цу хана деш. Цу ваьхьга арадаьнна, документеш, фотографиьна хьежаш ваьІаьг цу батальона духкхача доькъашхой кхел мишта хиннаьр хаьра сона, дарца вІашагіеьхьа ьаьтуу батальон ьаьна. Цо ьаьтіа ьаьна сох дІаьлгіар батальон комиссар Иван Иванович Дедков, цун тіехьагіа бІергаьвІра сона батальона бІуьо Эдуард Клодт. Из хіама Ленина цІергіен ГИПІЗ электромотеррала болх бин ьаьна. Хьаьгіра кочаьта дукхха хіаьнца цар дийцар сона. Цуьг тіехьгіа масаьс а цьаьна вІашагіеьхьга ьаьрхіар оьхьа батальона командир хиннг Корецкий Антон Антонович ьаьна. Цу хана «Грозненскен трестан дІеретоьрала болх бен ьар из. Цун кабинете іочаьна дагІар тхо вІашагіеьхьга ьаьрхіе ьеж новкъостей хьаьхьгіра хьежаш. Цар соге эдаьаьнгар 1943 шера 2 апреле «Грозненский рабочий» ьаьчч газета тіа кепатеча арадаььна Ноче-Гіаьлгіай АССР Лекъеьчьарн Совета Президиумна Учаьг. Цу тіа батальонна хиннаьч 45 сита вай республикна правительства Сийлен грамоташ ьаьрах хоам бора.

Цу вІашагіеьхьгаьр дьеьбьаьна бешан хьинарш ьа гоьш ьаьгулбелгар. Эгтара ьаььна взводаьр Дементьевский Василий Николаевич, машиниьлхьа тіа болх бен хиннг инженер.

— Новвий лоаьна? — ьаьттар из комендантан комиссарегг. — Вокхагіаьвола сержант Дементьевский! Взвода командира поможник яр со. Сийлен грамотен ший доттагіашца дахьхьйна сурти дальшан вешан Николай Васильевич. Е латтар со бе, хіама сона ювхе даттаьр — Иий Теленин. Из а ьа хіама инженер. Ростов-на-Дону болх бен.

Дементьевскенг дуйн, хіанц ополченешна вІашагіеьхьгіаттача Дзержинскенг ІІІерагіе ьаьгулгіарча эдаьне ку ььаьйора лелхх хіама чу а юьттаьн монастагіоца таькхьта етта шушшаьн яьаьш. Цу тіеІпаьра йеть шуша иуш хиннаьр хіара бІуьсонах. Батальонна ишта оскиметаш а хиннаьр.

Кьаьнаьн цІаьн ьаььа ьаьгіаьдаьн Ленин Виктор-ьаьгу а ьаььа. Кіірвенна цунна бІаьрлаььн комиссари командирн. Сов ьоьаьа! Ма товра ер а бІуьо хиннаьвар?

— Дьаьра хиннаь. Ер да ььоьа сурт. Цу хана 16 шу дьаьна вар со. — Ноче Гіаьлгіа. Со ворзіна кІезиг бапар! ДОТ-аш лорвеш, городе гІолла бІаьр лоьхьаш дар тхо.

Хіаьта батальона діа-юка вайььчьа хала чекаре ваьлаь из. Ленинграде ца кіаьн гІолла ьаьг ца тоьмалгіа отрядаца хиннаь, цун тіехьгіа ІаьржІеча форда флоте гІулаьчч ьаьІ. ГІулаьч ьаьг чаьхьаьлга. Грозне оьхьаьна. Хьалгіаьгіа техникчуьнг цун тіехьгіа инструтуьг ьистеьлаьхьгіа. Инженера диплом ьаьлий-ьаьй.

Комиссара дуьн, бІухоьца цинонаьнна дверсантаьнна мишта лупаьр. Къаьмьаьр ьоьхьевех Эдуарда Клодт.

— Тіеьа ьоьхе оьаьа цаьг ььаьа дагадоаьгІий тьоьна? — ьетт цо.

— Мишта дагІаьг из, — ьоьх комиссара.

— Цьаьа убежищна чу ийгьеьнаьвар цоьаьа тіаьжеч ва «бароновскен» тІаьгаььа. Дьа а ведав. Шолиа чу тоссеейнаьн детьа ьиьхь дагаььн, тіаьжеч оаш из интачун ьаььна. Къаьмьаьсеан группа комендоьнан ер хиннг а ьаьнадар сиг: «Шоьй бІухоьца доьхьа барвкІ діаьлеьдь. Лоьрхіаьне «ьоьхьаьр» да цар ьаььаьр».

Батальона кІезиг бапар ьеьжарий а. Хіаьта тіо вІашагіеьхьгіаттача ера Полина Дмитриевна Стрельникова. Маьлча ьаьхьа цьаьна гоьрой лоьреш хиннаь ьаььна а. Полина Дмитриевна ьаьгіа ьаьа республикенгі ра-дий-диктор я. Из а къаьмьаьа ьаьхьгіа-гіа, цу хана ьоьшиьн хиннаьча дукхха ьеьжарий ьІерзш боьх ьо.

— Цу хана цар хиннг ерриг ьаьььаьра тайеьн ьІерзш дагадоьгіа сона. Дьаьььа Вера Бережная, Клара Бурина, Клавдия Тимофеева. Ший тіемз дехкар ьІоьчьчьеьш болча хана ьийра Клава. Оьмпиьнда а ер тхоьна. Хіаьта цун тайеьн ьІо Дробьаьр я.

Цьаьгіа тіедехка тіеьа дехкарш ьІоьчьчьеьш бовььь батальонаьнгара шоьй тіемз новкъостей дагаьбар вІашагіеьхьгіаттарашца. Уж бер комсомольска ветеьнстеьнгара П. Жуков, П. Пономарев.

Гучаьдьаьр, батальонна машиниьлхьа-ьой а кІезиг ца дьаьна хиларг: машиниста помощникнаьг Катаьков Григорий Лисовский Виктор-ьаьг, автоьнан дегора тоьаьр Шемонаьев Иван, ну дегора болхьо Глинка Андрей.

Маьсеьнн ІІІерашкаьг, дакъаьр ььаьна, ььаьа а вагчаьн. 500 совгІа комсомольскаьн, комсомольскаьн, партие боьаьна Даььеьн тешаьне петроглаьр бар уж.

Ер я И. П. Шемонаьева ешна характеренна. Цунна кулг ьаьлаьр батальона командир майор Корецкий ва.

«БІуьо Шемонаьев Иван Павлович батальон вІашагіеьхьгіаттача ьаьхьгіаьра ьийьаььа ьеьжарий а ьаьна из отделеен командира заместитель а цуьг тіехьгіа-отделеен командир а ьолеш. Тіехьгіа дешаьш. Дисциплина Ьолеш ьа. Шийна кадрреьгіаьра дІаьгіа ьаььеьч. Из командир а ьолаш-ьолна отделеен, тіемен политическен кийчонта дилаьна. Эгтара ьиьгіа а. Политвоьз ьиьна ьиьеьш, сабаре, тешаьне ьа».

Цигіа ун вІашагіеьхьгіаттача хана деш 20 шу гаргіа дььььна. Хіаьо ьийна ьаьа ьо-командир А. Корецкий, комиссар И. Дедков. Цу батальонаьра дукхха бІуьхой хіама а ба дийнен могашьаьрчеен бовььь баьхьш. Вай Даььеьн сий ьийаьр дуььа ььььхьгіа а сона къаьхьеьгіа бе ун.

С. ВОРОНИН.

СУРТАШ ТІА: П. Стрельниковен Э. Клодтн. 1942 шу.

РАЙОНА ИСТОРИ ГУЛЛУЧА

РЕПОРТАЖ

Нйс дельча чіри боллаьн, музей бола, тіаьта а хьала бе безам бирзш хьаьхьгіа бьаьхьаб. Денгара дерга дукхіийта хуьцуьн хьомшаьн, дукхдіта гуьлгіан лаьтт хіара районна историе. Тіемен а къаььаьгіаьн сийлен музей Мальсагов Хьажмаьгіт Тухина хьаьлгіача хана «вайььна ювхьа Гіулаьхьу дерзІар ту-лиьг пььйаьрзаьр». Из лар 1974 шера. Хіаьта ишта ялаьн.

Из мел бовььь болх бе хайта ала мегаьрда: Сийлаьь-бовььь-ца Дай-мехка тіем тіа лаьмнаьн районера ьаьа Мальсагов Тухин воьллучч хана 24 саг тіаьовлаьн спасок, ер районкомата, дарех 15 гІаьнІа а ьоьг-ца. Хіаьта цо батальонна комиссар а ьолаш тіом бьаьа Тухина хоьра уж дукхіийта хуьцуьн гІаьнІа болгіа. Бакъаьа ьаьлгіа бе-чар уж ваьг, дар ІІІерашг. Из дІадоьш цьаьнг эда а ца оьлаш ше ььаьгіаьмнар Мальсагова.

Тахан 2500 гергіа сагах. Бола материалаш и музее. Цер сурт-таш, портреташ, оригиналаш. Тіемен дешоьшкара а таьхнаьра а гІулаьхьгіан дуьнан. Хіаьта Мальсагова лаьлгіийта безам бобташ цунна ьаьрах.

Заьла ьоьх оьлаьучча лаьтт ьаььна «Максим» яха пулемет. Аьдельхара пенкша доьаьа дегІа ьаьнкьаьл дилаьн ьаььа ьаьлгіа ца діаьеьнна ьаььаьа ьаьгіа-борчет. Цун аьтта кулго ььаьхьгіаьх «Тіема дуьн» тіаьзІаьь. Ворзіаьнь ьаььаьгіа ьаьг. Аьрдин аьІаьь кертер ьаььа. Доьржаьвь ьІеьлгіаьн а ьолаш. Дерриг-на сибато ьаььн. Сийна хетт: гІоьвгіа, ььоьгіаьн. Дьаьхьоьне монастагіоца. Ялгір ьаььаьь: «Ньаьь-ньь ньоьх ьаьйь».

Цун тіаьььаьна доьа ьоьх сийна ьеьа ьаььна доьаьх тіемаьгіа суртаьн, цар сийлен гІулаьхьгіан ьаььа ьаььаьгіаьн, тіем тіара барвкІаьн, ьаььаьгіаьн.

Безам а боьгіаьн ешьгіу ьІо ььаьна турлаьеь. Сергіо Ордиьжникидзе, Гикало Николайе, Шерийон Асланбекан, Аьрнеи Пьнурат. Дььков Александрах, партиьнийн командирах Яндиев Заьлиеь, кьичаьрх болх материаьлаь.

Хіеьгіа а бор хоьалгу Сийлаьь-бовььь-ца Дай-мехка тіем тіа ьоьаьа сиьоьш діаьеьнначрех, хіаьо ьийна барех ьоьаьь ььаььа ьаььаьгіаьн, документаьш ьеьаьна хиьа.

Фашистеаьна ьІаьььаьна ьаььта турлаьеь гІулаьхьгіан ьеьаььаьна Д. Н. Медведева партиьаьскен отрядах разведчикаьн Поьоьев Гаьдаьаьна цун ьоьвьььаьгіа-ца дуьн. Аьрхіаьн — командирна заместитеьаьа ьаььььа статья тіа. «Сина ньаьраьгіа» ьььна да ьаьгіа комиьаьрн ьаьрех ьаььна ьаььа ьаььна хиьна.

Докьхьна суртаьна ьььььььгіаьн Шеьа Майдин тіа хиьна ьа Коталон парадг ьоьаььна Іоьхьучаьн Бола ьоьаььна фашистий ьаьрахьаьн.

«Венная майрагар ІоьаььаьІ» — ьиьтта дешьаьна ьоьаььр Бурмаьгіаьрча Умаров Исмаьл Умарович, гвардеен лейтенантах доьа мугІаьрш. Приблаьтаьа 25 декабре 1944 шера турнаьлгіо ІоьаььаьІ ььььььа ьІо ьаььаьгіаьн Дубровьаьрий Ахмад, Дидигов Сотой Исаев Шахтіара, Темаьхой Таьдьььььа Леьина Федорович, Игаьов Исей Іьаььа, Боьгіаьн, Советский Союзаь Турнаьлгіо Полоьникин Валентин Алексеевич, Нуьаьдилов Хьаьшьа, летчик Юьин Вадим Иванович, комендир Ингаьиев Гьаьо, ьььььь, біаььь ььььбаьрш.

ДегІа тіара аьуьаь Іоьг Ленинградскен фронте ьиьнаьча Мажиев Аьсхьа доьа мугІаьрш дийьаьча. Чоьнаьш хиьнаьа 15-ца дийьаььо гоьаьтаьне сахьтаьчу вешнаьр снайпер. Эгтара ььььа до ььььа ьеьаьь ьа шийна гІоьга ььгіаьа эрсий мехдеспрайкер: «Малаьа со мугІаьрхьаььхьар?»

— Цььа эрсий ьоі... — ьоьа ьеьаьа ьоьхьо.

— Нььььр ьаьа цунга согаьра, — дийьаьа тіемаьгіоь. Ялоь ьаьььа ьььььр... Шийна. Нььтта ьіаьа-ььььа ьаььььаьн а ьаьдеен діаьььаьгіа доьрьаьо гостиьаье ььььа ьа.

Ихьхера а, чоьаьь боььоьна ьеьрьаььа ьоьа Мажиев Аьсхьа ьоьаььаьн ьоьаььаьгіаьн Ленинградскенгі фронте ьаььььььа ьаьгіаьь ьаьгіаьь Ньььььь Нььььь ьаьььььььььь ьаьььььььььь ьаьььььь

СССР Герзащарча Низий 60 шу

Иштта ГІулакх ду вай мехкахоша

ВОЛГОГРАД. ЦІенкха бу ГІІаьрчаш: памятникан — Мамаев гуо тІа хиннина Сталинградскі тІема турнаьлий ансамбла тІаболча хьалха нанна тІе.
ТАСС фотохроника.

Лейтенанта записной книжка

Из сег тІем-тІа вийзаг ГІаьрхІа вар. Тоьх хиннинчу нетчо корабар цух дисциплин документашца чудалха полевой тІоршиг. Цунна цхьана тІом бІаьрошца хІитто, ламаз хьалча цхьаьтарга ца хиннича лоьна юкъе тамга командир лейтенант Кратт ший экнажала майра латвин вешаь, вьлла. Иштта ахлора цунах «Комсомольская правда» ненна газета тІа. Цхьабакъа кІезиг-дуккха ха эцначуьнгІа тІекъаІІІ, Кратт Петр Никитович госпитале хьаьчар. Цига дарба дьаьчл тІекъаІІІа. юха, а тІем тІа ваха немецко-фашистскин гІаьрахошца лаггаш хилар из.

Кратт Петр Никитович 25 шу хьалха вера город Грозне вахо. ХІаьн микрорайонах ваьнго а ва из. Цунах кІийтар со дукхха ха бозашф. Цо сога хьалькъар ший сурташца заьнгенай книжкашца листокашца.

Немецко-фашистскин гІаьрахошца дуьхьала хиннича тІемашца дукха лаьрарахь цига майра латвраьн Петр Никитовича сиий шин орден, «За отвагу», «За боевые заслуги» ная медаьлаш, кхыдола соьгІаташ.

ІІо дукхахча церанна боьх баьлЬ Грозненски консервни заводе калдичкой бригадир волаш. Тоьм мехкаьлачуьнгІа тІекъаІІІа церанна боьх лоьх барах цунна сиий шесеин Сийлин сраногта, «РСФСР социалистически ная отличник» ная знак, В. И. Ленин вьа 100 шу дьаьрга сийна болл кІийтарлин медаль, 25-на барзал кхийкадеш. ХІинц оцеца а «Ялта гІаьрчаш